

Рядінська Валерія Олександрівна,

доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2210-5933

Коллер Юрій Сергійович,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник ДНДІ МВС України
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9848-2348

Діхтяренко Кирило Юрійович,

здобувач ДНДІ МВС України
м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ МОНЕТАРНИХ МЕТАЛІВ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ КАТЕГОРІЄЮ “БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ”

У статті розглянуто питання співвідношення понять “монетарні метали” та “банківські метали”. Досліджено законодавство щодо визначення та використання цих понять при правовому регулюванні у банківській сфері. На основі аналізу законодавства визначені ознаки, характерні для монетарних металів та ознаки банківських металів. Визначено, що до монетарних металів на сучасному етапі можна віднести лише монетарне золото. Обґрунтовано, що монетарне золото та банківські метали мають різний правовий режим, тому монетарне золото не відноситься до банківських металів.

Ключові слова: монетарне золото, банківські метали, алоковані рахунки, золотовалютний резерв, Національний банк України.

Нормативне визначення монетарних металів в Україні на сьогодні відсутнє, проте таке становище було не завжди. На початку 2000-х років законодавство України містило непоодинокі та неоднозначні визначення монетарних металів. В банківській сфері, відповідно до розпорядження Національного банку України від 29.05.1998 № 208-р “Про нові ціни на монетарні метали”, монетарні метали визначалися як “...зливки (порошки) дорогоцінних металів, які відповідають державним та світовим стандартам якості (Au – не нижче 99,5 %; Pt – не нижче 99,95 %; Pd – не нижче 99,95 %) [1]. Цей нормативний акт втратив чинність на підставі розпорядження Національного банку України від 19.01.2001 № 20 “Про затвердження цін на дорогоцінні метали”, в якому термін “монетарні метали” не використовувався, а застосовувалося поняття “банківські метали” [2].

У сфері митного регулювання термін “монетарні метали” отримав власний розвиток. Спочатку визначення монетарних металів містилося в наказі Митної служби України від 27.03.2000 № 164 “Про затвердження Порядку нарахування

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належать громадянам” як “...золото і метали іридієво-платинової групи в будь-якому вигляді і стані, за винятком ювелірних, промислових і побутових виробів з цих металів і брухту цих металів” [3]. Але зазначений вище наказ втратив чинність відповідно до наказу Митної служби України від 12.01.2006 № 5 “Про затвердження Порядку справляння мита, податку на додану вартість і акцизного податку при митному оформленні товарів і транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України”, в якому визначення монетарних металів вже не надавалося [4]. Цей наказ втратив чинність на підставі наказу Міністерства фінансів України від 22.05.2012 № 581 “Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами”, який також не містить визначення зазначеного терміна [5].

У сфері валютного регулювання визначення монетарних металів містилося в Декреті Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 “Про систему валютного регулювання і валютного контролю”, згідно з нормами якого до монетарних металів відносилися золото і метали іридієво-платинової групи в будь-якому вигляді та стані за винятком ювелірних, промислових і побутових виробів з цих металів і брухту цих металів [6], проте Законом України від 14.07.1999 № 932-XIV “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння” слова “монетарні метали” у Декреті було замінено словами “банківські метали” у відповідних відмінках, а поняття “монетарні метали” було замінено поняттям “банківські метали” (ст. 2) [7]. Не використовує термін “монетарні метали” і новий Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII “Про валюту і валютні операції”, який був прийнятий після скасування Декрету [8].

Аналіз планомірних змін, що відбулися у законодавстві, підштовхує зробити висновок, що термін “монетарні метали” було замінено поняттям “банківські метали”, проте Закон України “Про Національний банк України” оперує як поняттям “банківські метали”, так і “монетарні метали”. У п. 2 ч. 2 ст. 48 цього Закону зазначається, що використання золотовалютного резерву здійснюється Національним банком на такі цілі, як витрати по операціях з іноземною валютою, монетарними металами, а також іншими міжнародно визнаними резервними активами та операціями із забезпечення діяльності Національного банку в межах сум, передбачених кошторисом адміністративних витрат Національного банку [9]. Отже, метою нашої статті є дослідження поняття “монетарні метали” та їх співвідношення з категорією “банківські метали”.

Відповідно до ст. 1 Закону України від 20.05.1999 № 679-XIV “Про Національний банк України”, банківські метали (англ. banking (precious) metals) – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів [9]. Таким же чином банківські метали визначаються і в Законі України від 18.11.1997 № 637/97-ВР “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrlyo, 2019

металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними” [10], і в Митному кодексі України [11]. У такому ж значенні визначення банківських металів закріплювалося і в нормативних актах, які на сьогодні втратили чинність: в Декреті Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” [6], постанові Національного банку України від 06.08.2003 № 325 “Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами та внесення змін до деяких нормативно-правових актів НБУ” [12], постанові Національного банку України від 03.12.2003 № 520 “Про затвердження Інструкції з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків” [13], постанові Національного банку України від 15.12.2004 № 644 “Про затвердження змін до Інструкції з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків” [14]; постанові Національного банку України від 01.02.2007 № 45 “Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей у банківських установах в Україні” [15]; постанові правління Національного банку України від 27.05.2008 № 148 “Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України” [16].

З огляду на визначення, надане законодавцем, виникає питання щодо того, які ж світові стандарти встановлено для банківських металів? Міжнародні стандарти якості для банківських металів встановлено Лондонською асоціацією ринку дорогоцінних металів (LBMA) і учасниками Лондонського ринку платини і паладію (LPPM), які на національному рівні в Україні затверджені ДЕСТом 28058 “Золото у зливках. Технічні умови” [17], ДЕСТом 28595 “Срібло у зливках. Технічні умови” [18], ДЕСТом 12341-81 “Платина у зливках. Технічні умови” [19], ДЕСТом 12340-81 “Палладій у зливках. Технічні умови” [20] і містять такі вимоги: 1) для злиwkів золота: маса – від 350 до 450 тройських унцій (від 10886 до 13754 г), вага кожного зливка має бути виражена у тройських унціях і бути кратною 0,025 унції, чистота металу – щонайменше 995 часток хімічно чистого золота на 1000 часток лігатурної маси; обов’язково на зливку зазначається серійний номер, проба, клеймо виробника, рік виготовлення; 2) для злиwkів срібла: маса зливка – від 500 до 1250 тройських унцій (від 15552 до 38879 г), вага кожного зливка має бути виражена в тройських унціях і бути кратною 0,10 унції; чистота металу – щонайменше 999 часток хімічно чистого срібла на 1000 часток лігатурної маси; обов’язково на зливку зазначається серійний номер, проба, клеймо виробника, вага в тройських унціях або кілограмах (вага зливка у кілограмах має бути переведена у тройські унції і відповідати вказаним вище вимогам); 3) для злиwkів платини і паладію: маса – від 32,150 до 192,904 тройських унцій (від 1000 до 6000 г); чистота металу – щонайменше 999,5 часток хімічно чистого дорогоцінного металу на 1000 часток лігатурної маси; обов’язкові відмітки на зливку – серійний номер, проба, літери PT або PLATINUM, PD або PALADIUM, клеймо виробника, вага в тройських унціях або грамах; 4) для мірних злиwkів: злиwки банківських металів масою 1 кг і менше, проба яких становить не менше 999,9 для золота, 999 – для срібла, 999,5 – для платини і паладію; 4) для порошків: порошкоподібна субстанція з вмістом хімічно чистого основного дорогоцінного металу для золота – не менше 99,99 %, для срібла – не менше 99,9 %, для платини – не менше 99,95 % лігатурної

маси порошку, що упаковані в скляні ампули або пластмасові банки з маркуванням визнаного виробника [21, с. 103]. Отже, вимоги, що встановлюються: 1) до злиwkів: а) встановлена вага; б) чистота металу; в) обов'язкові відмітки на зливку; 2) до порошків: а) вміст хімічно чистого основного дорогоцінного металу; б) упаковка в скляні ампули або пластмасові банки; в) маркування визнаним виробником. Крім цього, необхідно наголосити, що, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України від 21.06.2018 № 2473-VIII “Про валюту і валютні операції”, банківські метали входять до складу валютних цінностей [8].

Отже, банківські метали – це дорогоцінні метали, представлені у зливках, порошках, доведених (афінованих) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, що мають сертифікат якості, та монетах, вироблених із дорогоцінних металів, які входять до складу валютних цінностей.

Визначення монетарних металів у законодавстві, як зазначалося раніше, не міститься. У словниках слово “монетарні” визначається по-різному: 1) від *фр.* *monétaire*; *лат.* *monēta* – монета; грошові, фінансові [22, с. 277]; 2) фінанси, що відносяться до грошей чи грошового обігу [23, с. 477]; 3) метали, що можуть виступати як фінансові активи [24, с. 528]; 4) що мають фіксовану грошову вартість [25, с. 398]. Етимологічно слово “монетарні” походить від слова “монета”. Історично склалося, що упродовж тривалого часу, коли монети складали матеріальну основу грошового обігу, їх виготовляли з різних дорогоцінних металів (золота, срібла, платини) різної якості (високопробного золота (99,9 %), дукатного золота (98,5 %), червоного золота (90 % зі сплавом міді), пістольного золота (90,6 % золота), білого золота (від 16 до 69 % зі сплавом срібла)) тощо. Проте на сучасному етапі монети виготовляються не лише з дорогоцінних металів (як наприклад, інвестиційні монети виготовляються з золота найвищої проби), а й з інших видів металів – акмонітала, алюмінію, сталі, нікелю, іридію, мельхіору, олова тощо, проте зазначені метали ні до дорогоцінних, ні тим більше до монетарних не відносяться. Отже, виготовлення монет як ознака, за якою метали відносяться до монетарних, на сьогодні не може використовуватися.

М.О. Гегіна вважає, що лігатурна маса та хімічна чистота металу є ознакою, що дозволяє визначити монетарність дорогоцінного металу. Не випадково, вважає авторка, всі країни встановлюють вимоги щодо визначення найвищої проби монетарного металу (кількості масових часток хімічно чистого дорогоцінного металу на одну тисячу масових часток його лігатури, тобто сплаву), що досягається шляхом афінажу [26, с. 214]. Не можна беззаперечно погоджуватися з цією думкою, оскільки найвища проба дорогоцінного металу – вимога, що встановлюється і для банківських металів, отже, монетарні метали, як і банківські, мають бути афіновані до найвищої проби відповідно до світових стандартів, якою є проба 999.9 кількості масових часток хімічно чистого золота на одну тисячу масових часток його лігатури. Тобто, формальні ознаки (вимоги щодо форми, проби, маркування виробниками тощо) до монетарних металів і банківських металів збігаються.

Для продовження дослідження співвідношення монетарних та банківських металів необхідно визначити, які ж із дорогоцінних металів відносяться до монетарних. Аналіз законодавства (розпорядження Національного банку України

від 29.05.1998 № 208-р “Про нові ціни на монетарні метали” [1], наказу Митної служби України від 27.03.2000 № 164 “Про затвердження Порядку нарахування митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належить громадянам” [3], Декрету Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” [6]) переконує, що в різні періоди національне законодавство відносило до монетарних металів платину, паладій, срібло, метали іридієво-платинової групи в будь-якому вигляді і стані, за винятком ювелірних, промислових і побутових виробів з цих металів і брухту цих металів, проте на сучасному етапі всі вони втратили значення як монетарні. Відповідно до ст. 47 Закону України “Про Національний банк України”, монетарним металом визнається виключно монетарне золото [47]. Тобто, єдиним металом, який на сьогодні має статус монетарного, є золото. Таким чином, до монетарних металів на сучасному етапі відноситься лише монетарне золото. Отже, необхідно визначити, що представляє собою цей вид дорогоцінних металів.

Закон “Про Національний банк України” визначення поняття монетарного золота не надає, закріплює лише те, що воно віднесене до активів, включених до золотовалютного резерву [9]. Таким же чином визначається монетарне золото у Положенні Національного банку України від 26.04.2018 № 229-рш “Про затвердження Положення про політику управління міжнародними (золотовалютними) резервами України” [27]. Не міститься визначення монетарного золота і в інших нормативних актах. У п. 12 ст. 1 Закону України від 18.11.1997 № 637/97-ВР “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними” вказується, що частину державних золотовалютних резервів України складає афіноване золото у зливках, яке є державною власністю і створює золотий запас України [10]. Отже, на підставі аналізу національного законодавства, можна зробити висновок, що монетарне золото – це афіноване золото (доведене до найвищої, 999, 9 проби) у зливках. Такого ж висновку доходить М.В. Старинський, який на підставі аналізу нормативних актів вказує, що під монетарним золотом слід розуміти золото у зливках, доведене до відповідного світового стандарту, яке є частиною золотовалютних резервів України [28, с. 187]. Автор визначає такі його основні ознаки: 1) є дорогоцінним металом; 2) є валютною цінністю; 3) є банківським металом; 4) є міжнародним резервним активом; 5) зливкова форма; 6) встановлюється спеціальний правовий режим [28, с. 188], тобто науковець ототожнює банківські та монетарні метали.

В інших наукових роботах монетарне золото визначається як таке, що зберігається органами державної влади в якості фінансового активу [29; 30, с. 214; 31, с. 95]. І.І. Кучеров монетарне золото визначає як виготовлений з дорогоцінного афінованого металу предмет, що має вид стандартного зливку чи монети, який слугує цінністю державного золотого запасу чи зберігається в авуарах міжнародної фінансової організації [32]. Ця думка підтверджується нормами міжнародних правових актів. Так, у Класифікаторі фінансових активів монетарне золото визначається як таке, що належить органам грошово-кредитного регулювання, та

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

зберігається ними як резервний актив, а також золото, що утримується міжнародними фінансовими організаціями, яке складається із афінованого золота у вигляді зливків і монет, що зберігається на алокірованих рахунках, та золота, розміщеного на неалокірованих золотих рахунках у нерезидентів, які передбачають право вимагати поставки золота [33]. Алокірований рахунок (англ. allocated account) є різновидом металевих рахунків. Відповідно до ст. 1 Закону України “Про Національний банк України”, металеві рахунки – це рахунки, які відкриваються уповноваженими банками України для обліку операцій, що здійснюються з банківськими металами [9]. Алокірований металевий рахунок представляє собою рахунок для обліку дорогоцінних металів, переданих на відповідальне зберігання в банк зі збереженням індивідуальних ознак (найменування, кількості, проби, виробника, серійного номера тощо) [34, с. 276]. Отже, алокірований золотий рахунок представляє собою рахунок, відкритий для обліку операцій, переданого на відповідальне зберігання в банк золота зі збереженням його індивідуальних ознак (найменування, кількості, проби, виробника, серійного номера тощо), а неалокірований – рахунок, відкритий для обліку операцій, переданого на відповідальне зберігання в банк золота без індивідуальних ознак.

Зважаючи на зазначене вище, констатуємо, що монетарним золотом є афіноване до найвищої проби відповідно до світового стандарту золото у зливках та монетах, а також золото, розміщене на алокірованих та неалокірованих золотих рахунках у нерезидентів, які передбачають право вимагати поставки золота.

На наше переконання, монетарне золото не відноситься до банківських металів, оскільки зазначені види металів мають різний правовий режим; монетарне золото є виключною власністю держави, тоді як банківські метали можуть належати на правах приватної власності банкам, суб'єктам господарювання та фізичним особам; Національний банк України виступає розпорядником монетарного золота, але не є його власником, проте операції з банківськими металами можуть здійснюватися виключно його власниками; монетарне золото є активом золотовалютного резерву; відносно монетарного золота та банківських металів встановлюється різний порядок формування, зберігання та використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про нові ціни на монетарні метали: розпорядження НБУ від 29.05.1998 № 208-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0208500-98?lang=uk> (дата звернення: 04.04.2019).
2. Про затвердження цін на дорогоцінні метали: розпорядження НБУ від 19.01.2001 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-01> (дата звернення: 04.04.2019).
3. Про затвердження Порядку нарахування митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належать громадянам: наказ Митної служби України від 27.03.2000 № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0227-00/ed20060408/find?text=%CC%EE%ED%E5%F2%E0%F0%ED%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (дата звернення: 04.04.2019).
4. Про затвердження Порядку справляння мита, податку на додану вартість і акцизного податку при митному оформленні товарів і транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України: наказ Митної служби України від 12.01.2006 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0081-06> (дата звернення: 04.04.2019).
5. Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами: наказ Міністерства Фінансів України від 22.05.2012 № 581. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12> (дата звернення: 04.04.2019).

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

6. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15–93.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державного регулювання обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння: Закон України від 14.07.1999 № 932-XIV. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/podatкова-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-ukraini/zakoni-ukraini-za-1999-rik/print-60492.html> (дата звернення: 04.04.2019).

8. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 30. Ст. 239.

9. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. Ст. 238.

10. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 № 637/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 9. Ст. 34.

11. Митний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012. № 44–48. Ст. 552.

12. Про затвердження Положення про здійснення операцій з банківськими металами та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Національного банку України від 06.08.2003 № 325.

13. Про затвердження Інструкції з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків: постанова НБУ від 03.12.2003 № 520. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0033-04/ed20070402/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (дата звернення: 04.04.2019).

14. Про затвердження змін до Інструкції з організації перевезення валютних цінностей та інкасації коштів в установах банків: постанова НБУ від 15.12.2004 № 644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0033-05/ed20070402/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (дата звернення: 04.04.2019).

15. Про затвердження Інструкції з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей у банківських установах в Україні: постанова НБУ від 01.02.2007 № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0181-07/ed20130901/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (дата звернення: 04.04.2019).

16. Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України: постанова НБУ від 27.05.2008 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08/ed20130607/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (дата звернення: 04.04.2019).

17. ДСТУ 28058. Золото у зливках. Технічні умови. URL: <http://docs.cntd.ru/document/gost-28058-89> (дата звернення: 04.04.2019).

18. ДСТУ 28595. Срібло у зливках. Технічні умови. URL: <https://www.internet-law.ru/gosts/gost/4215/> (дата звернення: 04.04.2019).

19. ДСТУ 12341-81 Платина у зливках. Технічні умови.

20. ДСТУ 12340-81 Палладій у зливках. Технічні умови. URL: <http://gostexpert.ru/gost/gost-12340-81> (дата звернення: 04.04.2019).

21. Дуба М.І., Василенко В.В. Класифікація та функції банківських металів: зб. наук. праць Нац. ун-ту держ. податкової служби України. 2012. № 1. С. 101–110.

22. Исторический словарь галлицизмов русского языка. М.: Словарное издательство ЭТС.

23. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / редкол. О.С. Мельничук (гол. ред.) та ін. К.: Наук. думка, 1983. Т. 5: Р–Т. Уклад.: Р.В. Болдирев та ін. 2006. 704 с.

24. Морфемно-орфографический словарь. М.: АСТ. Тихонов А. Н. . 2002.

25. Большая советская энциклопедия: у 30 т. гл. ред. А.М. Прохоров. 3-е изд. М.: Советская энциклопедия, 1969–1978.

26. Гегина М.А. Драгоценные металлы и инвестиционный спрос. Деньги и кредит. 2009. № 3. С. 214–221.

27. Про затвердження Положення про політику управління міжнародними (золотова-валютними) резервами України: положення НБУ від 26.04.2018 № 229-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr229500-18?lang=en> (дата звернення: 04.04.2019).

28. Старинський М.В. Правовий режим золота як об'єкта валютних праввідносин. Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. 2014. Серія “Право”. Вип. 27. Т. 2. С. 187–193.

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

29. *Кучеров И.И.* Монетарные металлы и тезаврация. Деньги и кредит. 2016. № 3. С. 212–221. URL: <http://www.old.fa.ru/dep/press/about-us/Pages/Monetarnye-metally-i-tezavratsiya.aspx> (дата звернення: 04.04.2019).

30. *Гегина М.А.* Драгоценные металлы и инвестиционный спрос. Деньги и кредит. 2009. № 3. С. 214–221.

31. *Зинковский М.А.* Драгоценные металлы как объекты банковских сделок. Юридическая работа в кредитной организации. 2012. № 4. С. 87–98.

32. *Кучеров И.И.* Монетарные металлы и тезаврация. Деньги и кредит. 2016. № 3. С. 212–221. URL: <http://www.old.fa.ru/dep/press/about-us/Pages/Monetarnye-metally-i-tezavratsiya.aspx> (дата звернення: 04.04.2019).

33. *Єфремова К.В.* Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2009. 20 с.

34. *Райзберг Б.А.* Современный социэкономический словарь. М., 2012, С. 276.

REFERENCES

1. Pro novi tsiny na monetarni metaly. “On new prices for monetary metals”: NBU order dated May 29, 1998, No. 208-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0208500-98?lang=en> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia tsin na dorohotsinni metaly. “On approval of prices for precious metals”: NBU order No. 20 of January 19, 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-01> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Poriadku narakhuvannia mytnykh zboriv, myta, podatku na dodanu varnist ta aktsyznoho zboru pry mytnomu oformlenni tovariv, transportnykh zasobiv ta zapasnykh chastyn do nykh, yaki peremishchuyutsia cherez mytnyi kordon Ukrainy i nalezhyt hromadianam. “On approval of the Procedure for the calculation of customs duties, duties, value added tax and excise duty upon customs clearance of goods, vehicles and spare parts for them, which are transported through the customs border of Ukraine and owned by citizens”: the Order of the Customs Service of Ukraine of 27.03.2000 No. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0227-00/ed20060408/find?text=%CC%EE%ED%E5%F2%E0%F0%ED%B3+%EE%E5%F2%E0%EB%E8> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Poryadku spravliannia myta, podatku na dodanu varnist i aktsyznoho podatku pry mytnomu oformlenni tovariv i transportnykh zasobiv, shcho peremishchuyutsia hromadianamy cherez mytnyy kordon Ukrainy. “On approval of the Procedure for collecting duties, value added tax and excise tax on the customs clearance of goods and vehicles transported by citizens through the customs border of Ukraine: the order of the Customs Service of Ukraine dated January 12, 2006, No. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0081-06> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Poryadku spravliannia mytnykh platezhiv pry vvezenni na mytnu terytoriyu Ukrainy tovariv hromadianamy. “On Approval of the Procedure for the Collection of Customs Duties upon Importing Goods by Citizens to the Customs Territory of Ukraine”: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated May 22, 2012 No. 581. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

6. Pro systemu valiutnoho rehuliuвання i valiutnoho kontroliu. “About the system of currency regulation and currency control: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 19, 1993 No. 15–93 [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo derzhavnoho rehuliuвання obihu dorohotsinnykh metaliv i dorohotsinnoho kaminnia. “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding State Regulation of Circulation of Precious Metals and Precious Stones”: Law of Ukraine of 14.07.1999 No. 932-XIV. URL: <http://sfs.gov.ua/arhiv/podatkovabaza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/zakoni-ukraini/arhiv-zakoniv-krainian/zakoni-ukraini-za-1999-rik/print-60492.html> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

8. Pro valiutu ta valiutni operatsii. “On Currency and Currency Transactions”: Law of Ukraine dated June 21, 2018 No. 2473-VIII. Information from the Verkhovna Rada. 2018. No. 30. Art. 239 [in Ukrainian].

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

9. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy. “About the National Bank of Ukraine”: Law of Ukraine dated May 20, 1999 No. 679-XIV. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 1999. № 29. Art. 238 [in Ukrainian].

10. Pro derzhavne rehuliuivannia vydobutku, vyrobnytstva i vykorystannia dorohotsinnykh metaliv i kaminnia. “On state regulation of production and use of precious metals and stones, controlover their operations”. Law of Ukraine 18.11.1997 No.637/97-VR. 1998. Art.34[in Ukrainian].

11. Mytnyi kodeks Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR). “Customs Code of Ukraine”. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine (VR). 2012. № 44–48. Art. 552 [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiysnennia operatsiy z bankivskymy metalamy ta vnesennia zmin do deIakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy. “On Approval of the Regulation on the Operations with Precious Metals and Amendment of Certain Legislative Acts of the National Bank of Ukraine”: Resolution of the National Bank of Ukraine dated August 6, 2003 No. 325 [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Instruksiyi z orhanizatsiyi perevezennia valiutnykh tsinnosti ta inkasatsii koshtiv v ustanovakh bankiv. “On approval of the Instruction on the organization of the transportation of currency values and the collection of funds in the institutions of banks”: NBU Decree No. 520 of 03.12.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0033-04/ed20070402/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia zmin do Instruksii z orhanizatsii perevezennia valiutnykh tsinnosti ta inkasatsii koshtiv v ustanovakh bankiv. “On approval of amendments to the Instruction on the organization of transportation of currency values and collection of funds in institutions of banks”: NBU Decree No. 644 of 15.12.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0033-05/ed20070402/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Instruksiyi z orhanizatsii inkasatsii koshtiv ta perevezennia valiutnykh tsinnostey u bankivskykh ustanovakh v Ukraini. “On approval of the Instruction on the organization of cash collection and transportation of currency values in banking institutions in Ukraine”: NBU Decree No. 45 dated February 1, 2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0181-07/ed20130901/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

16. Pro premishchennia hotivky i bankivskykh metaliv cherez mytnyi kordon Ukrainy. “On the transfer of cash and bank metals through the customs border of Ukraine”: NBU Decree dated May 27, 2008 No. 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-08/ed20130607/find?text=%C1%E0%ED%EA%B3%E2%F1%FC%EA%B3+%EC%E5%F2%E0%EB%E8> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

17. DSTU 28058. Zoloto u zlytkakh. Tekhnichni umovy. “DSTU 28058. Gold in ingots. Specifications. URL: <http://docs.cntd.ru/document/gost-28058-89>. (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

18. DSTU 28595. Sriblo u zlyvkakh. Tekhnichni umovy. “DSTU 28595. Silver in ingots. Specifications”. URL: <https://www.internet-law.ru/gosts/gost/4215/>. (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

19. DSTU 12341-81 Platyna u zlyvkakh. Tekhnichni umovy. “DSTU 12341-81 Platinum in ingots. Specifications” [in Ukrainian].

20. DSTU 12340-81 Palladii u zlyvkakh. Tekhnichni umovy. “DSTU 12340-81 Palladium in ingots. Specifications”. URL: <http://gostexpert.ru/gost/gost-12340-81>. (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

21. Dyba M.I., Vasylenko V.V. (2012) Klasyfikatsiia ta funktsii bankivskykh metaliv. “Classification and functions of banking metals”: Sb. sciences works of the National un-state state Tax Service of Ukraine. No. 1. 101–110 pp. [in Ukrainian].

22. Istoricheskii slovar gallitsizmov russkogo yazyka. “Historical dictionary of gallicisms of the Russian language”. M.: Dictionary publishing house ETS [in Russian].

23. Etymologichnyi slovnyk ukrainskoi movy: u 7 t. / redkol. O.S. Melnychuk (hol. red.) ta in. “Etymological Dictionary of the Ukrainian Language”: 7 t. / Redkol. O.S. Melnychuk (chief editor) and others. K.: Science. Thought, 1983. T. 5: P–T. Structure: R.V. Boldyrev and others. 2006. 704 p. [in Ukrainian].

24. Morfemno-orfograficheskii slovar. “Morpheme-spelling dictionary”. M.: AST. Tikhonov A.N. 2002 [in Russian].

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrylo, 2019

25. Bolshaia sovetskaia entsiklopediia: v 30 t. gl. red. A.M. Prokhorov. 3-ie izd. "Great Soviet Encyclopedia": 30 tons. Ch. ed. A.M. Prokhorov. 3rd ed. M.: Soviet Encyclopedia, 1969–1978 [in Russian].

26. *Hehina M.A.* (2009) Dragotsennyye metally i investitsionnyi spros. Dengi i kredit. "Precious metals and investment demand. Money and credit". No 3. 214–221 pp. [in Russian].

27. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro polityku upravlinnia mizhnarodnymy (zolotovaliutnymy) rezervamy Ukrainy. "On approval of the Regulation on the management of international (gold and currency) reserves of Ukraine": Regulation of the NBU dated April 26, 2018, No. 229-rsh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr229500-18?lang=en> (date of application: 04.04.2019) [in Ukrainian].

28. *Starynskyi M.V.* (2014) Pravovyi rezhym zolota yak obiekta valiutnykh pravovidnosyn. "Legal regime of gold as an object of currency legal relations". Scientific herald of Uzhgorod National University. 2014. The Pravo series. Whip 27. T. 2. 187–193 pp. [in Ukrainian].

29. *Kucherov I.I.* (2016) Monetarnyye metally i tezavratsiia. Dengi i kredit. "Monetary metals and hoarding". Money and credit. No. 3. P. 212–221 pp. URL: <http://www.old.fa.ru/dep/press/about-us/Pages/Monetarnyye-metally-i-tezavratsiya.aspx> (date of application: 04.04.2019) [in Russian].

30. *Gegina M. A.* (2009) Dragotsennyye metally i investitsionnyi spros. Dengi i kredit. "Precious metals and investment demand". Money and credit. No 3. 214–221 pp. [in Russian].

31. *Zinkovsky M. A.* (2012) Dragotsennyye metally kak obiekty bankovskikh sdelok. Yuridicheskaya rabota v kreditnoy organizatsii. "Precious metals as objects of banking transactions". Legal work in a credit institution. No 4. 87–98 pp. [in Russian].

32. *Kucherov I.I.* (2016) Monetarnyye metally i tezavratsiia. Dengi i kredit. "Monetary metals and thesaurus". Money and credit. No. 3. P. 212–221. URL: <http://www.old.fa.ru/dep/press/about-us/Pages/Monetarnyye-metally-i-tezavratsiya.aspx> (date of application: 04.04.2019) [in Russian].

33. *Efremova K.V.* (2009) Osoblyvosti pravovoho rehulyuvannia hospodarskoi diialnosti na rynku vyrobiv iz dorohotsinnykh metaliv i dorohotsinnoho kaminnia. "Features of legal regulation of economic activity in the market of articles of precious metals and precious stones": author's abstract. Dis. Ph. D. Kh. 20 p. [in Ukrainian].

34. *Raizberg B.A.* (2012) Sovremennyyi sotsioekonomicheskii slovar. "Modern socio-economic dictionary. M. 276 p. [in Russian].

UDC 336.742

Riadinska Valeria,

Doctor of Juridical Sciences, Full Professor,

Chief of the Research Laboratory, State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-2210-5933,

Koller Yurii,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Associate,

Senior Researcher, State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-9848-2348,

Dikhtiarenko Kyrlyo,

Postgraduate, State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine

THE CONCEPT OF MONETARY METALS AND THEIR RATIO WITH THE CATEGORY OF "BANK METALS"

The article deals with the issues of correlation between the concepts of "monetary metals" and "bank metals". Their definitions and use in the banking sphere, in the sphere of customs and currency regulation are investigated.

© Riadinska Valeriia, Koller Yurii, Dikhtiarenko Kyrlyo, 2019

DOI (Article): <https://doi.org/10.36486/np.2019.2.09>

The analysis of systematic changes in the legislation provided grounds for the conclusion that the term “monetary metals” was replaced by the term “bank metals”, but the Law of Ukraine “On the National Bank of Ukraine” operates both with the term “bank metals” and the term “monetary metals”.

Based on the analysis of legislation, the characteristics of monetary metals and bank metals were determined.

It is specified that bank metals represent precious metals in bullions and powders, brought (affined) to the highest standards in accordance with the world standards, which have a certificate of quality, and coins made of precious metals included in the currency values. On the basis of this, at the current stage only monetary gold can be classified as monetary metals.

It is substantiated that monetary gold and bank metals have different legal regimes, so monetary gold is not pertained to bank metals.

Considering the aforesaid, we ascertain that the monetary gold is gold affined to the highest standard in accordance with the world standard in bullions and coins, as well as gold placed on blocked accounts and non-locked gold accounts with non-residents, providing the right to demand the delivery of gold.

Having a different legal regime with regard to monetary gold and bank metals, a different procedure of formation, storage and use is established, monetary gold is the exclusive property of the state, while bank metals may belong to banks, economic entities and individuals on the right of private ownership. The National Bank of Ukraine is the property manager of the monetary gold, but not its owner, while operations with bank metals can be carried out exclusively by its owners; monetary gold is an asset of the gold and foreign exchange reserve.

Keywords: monetary gold, bank metals, account blocking, gold and foreign exchange reserve, National Bank of Ukraine.

Отримано 05.06.2019